



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

Secvnda Pars Decreti, Vbi Tractantvr Cavsaē: Qvia Longe Prolixior Et
Difficilior Est Reliqvis, Ideo Diligentivs Pro Ejvs Cognitione Elaborandvm
Est. Illivs Profecto Obscvritatem Pavcis Elvcidatam ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

SECUNDA PARS DE-
CRETI, VBI TRACTANTVR CA-
SÆ: QVIA LONGE' PROLIXIOR ET DIFFICIL-
LIOR EST RELIQVIS, IDEO DILIGENTIVS PRO EJV8
COGNITIONE ELABORANDVM EST. ILLIVS PROPECTO OBSCV-
RITATEM PAVCIS ELVCIDATAM CONSPICIEI, QVISQVIS
HIC IMPRESSA DILIGENTER ANNO-
TAVERIT.

Simoniacus est, & pec-
catum committit, qui
spiritualia vendit. Damnantur E-
piscopi per pecuniam facientes
ordinationem, & tunc lepram,
non officium conferre dicuntur. Simoniacorum
sacramenta effectum gratiæ non habent. Sacerdo-
tes digniores facilius quam reliqui à Deo exaudi-
untur. Eibi de dignitate verbi Christi, quod eius
corpori equiparatur, cap. interroga. Et in fine de
crimine concussiois tractatur.

2 Simoniaci committuntur, si pro ingressu monaste-
rii pecunia exigatur, vel exacta persolvatur. Ec-
clesiastica stipendia accipere non debent, qui bo-
nis patrimonialibus sustentari potest. c. clericos.

3 Simonia an committatur, si præbendæ eman-
tur. Investitura Ecclesiæ à laicis fieri prohibe-
tur. c. salvator.

4 Simonia paterna an sit ignoranti filio nociua.
& ibi tractatur, an pro crimine unius alter pœ-
nam patiatur.

5 Simoniacæ acquisita Ecclesia per patrem, an
possit per filium licite obtineri. Item an possit
filius fungi ordinatione, quam paterna pecunia
est affectus.

6 Simoniacus est, qui pecuniam largitur, ut eli-
gatur.

7 Simoniaci in ordine male accepto pœnitenti-
am agere non possunt, & ibi principaliter tracta-
tur, an ab hæresi redeuntes sint in suis ordinibus
& dignitatibus recipiendi: & quod decreta pos-
sunt temperari, & canones quandoq; relaxari.

Appellat. Appellare non est opus à sen-
tentia à non suo iudice lata:
quia talis sententia nulla est. c. in primis. circa
fin. & in prima q. huius ij. causæ principaliter
tractatur, an ordo iudicarius sit in manifestis
observandus. & quod excommunicatio non est
ferenda antequam causa fuerit examinata. c.
nemo. & iudex peccatum sibi soli notum dam-
nare non debet. c. si peccaverit.

1 Appellare possit spoliatus, si ante restitutionem
sibi factam accusatori respondere cogetur.
Nullus enim debet accusari dum suis rebus fue-
rit spoliatus.

2 Appellandus est calumniator, qui scienter fal-
sa crimina intendit. Prævaricator, qui vera cri-
mina abscondit. Tergiversator, qui in univ-
-

sum ab accusatione desistit. §. notandum. & in
hac 3. q. principaliter tractatur, qua pœna ferien-
di sunt, qui in accusatione deficiunt.

4 Appellatur purgatio quædam vulgaris quædam
canonica: & ibi tractatur, an deficientibus ac-
cusatoribus reus sit ad purgationem cogendus.

5 Appellatur testimonium sufficiens, quod ore
duorum vel trium firmatur. & ibi tractatur prin-
cipaliter quod testes requiruntur, non tantum
ad convincendum Episcopum, sed etiam con-
tra quemlibet clericum.

6 Appellatio est remedium contra causas vitiatas.
Appellatio intra decennium debet interponi. c.
anteriorum. & ibi de libellis dimissoriis, & de
iudicibus, à quibus appellare non licet.

7 Appellatur quis altero major non ratione digni-
tatis, sed vitæ. c. quanquam. Dignitas enim non
facit Episcopum, sed vita. c. non omnes Episco-
pi. & ibi tractatur principaliter, an laici possint
Episcopos accusare. Christiani per infideles ac-
cusari non possunt: nec sacerdotes per eos qui
ad sacerdotium prohibentur eligi.

8 Appellatur & dicitur accusatio ritè facta quan-
do fit in scriptis. Et regulariter accusator se de-
bet inscribere ad pœnam talionis præterquam
in sex casibus in summa positis.

Spoliatus. Spoliatus & eiectus ante omnia
venit redintegrandus. c. redin-
tegranda. Boni à malis semper molestantur.

2 Spoliatus & eiectus postquam fuerit restitutus,
quas inducias debet habere antequam cogatur
in iudicio respondere, & ibi in summa videas
de multiplicitate induciarum.

3 Spoliatus Episcopis, & aliis ad iudicium venien-
tibus induciæ sunt præstandæ.

4 Spoliati communione Ecclesiæ, & anathemati-
zati, infames, incestuosi, sacrilegi, detractatores,
& multi alii sunt ab accusatione repellendi. & i-
bi dicitur quod anathema differt ab excommu-
nicatione. c. Engeltrudam.

5 Spoliatus & aliis quibuscunq; inimici iudices ef-
se non possunt, nec accusatores, nec testes. vox
enim inimicorum contra nullos est audienda.
Dicitur etiam ibi, quod testes familiares & do-
mestici & etiam consanguinei non sunt contra
extraneos producendi.

6 Spoliatus & quilibet alius si adversarium vult
convenire, ipsius forum sequi debet. c. pulsatus.

- Nec Epifcopi damnari, nec concilia celebrari poſſunt ſine Papa.
- 7 Spoliati & alii volentes litigare, non debent ad verſarios ſuos coram infamibus trahere: quoniam tales, ſcilicet infames & criminofii non poſſunt eſſe iudices. Solus enim ille iudicare debet alios, qui nihil in ſe habet reprehendiſibile. c. iudices.
 - 8 Spoliationem vel alium reatum committens Epifcopus, à quot Epifcopis eſt iudicandus.
 - 9 Spoliatorum & aliorum teſtes, teſtimonium dicant de his tantum, quæ præſentialiter & veraciter noverunt, nec contra abſentes ſunt producendi. Abſentes etiam non debent iudicari nec accuſari.
 - 10 Spoliatorum & aliorum teſtes in uno deficientes an ſint in aliis admittendi. Et accuſans non poſſit eſſe iudex, ſi in uno deficiat, an in aliis admitti debeat.
 - 11 Spoliati accuſantes ſuos ſpoliatores & inſultores, ab eis accuſari non poſſunt: quoniam accuſati niſi prius ſe purgaverint, alios accuſare non poſſunt.
- d Teſtes.** Teſtes juris diſpoſitione excommunicati non poſſunt ad accuſationem admitti.
- 1 Teſtis eſſe non poteſt, qui ad xiv. annum nondum pervenit.
 - 2 Teſtificantis perſonam aſſumere non poteſt, qui ab accuſatione prohibitus eſt.
 - 3 Teſtis, accuſator, & iudex aliquis ſimul eſſe non poteſt.
 - 4 Teſtantur jura illum non eſſe à communione repellendum, qui die ſtatuta ad cauſam venire non potuit.
 - 5 Teſtis eſt juris diſpoſitio, deficientem in Epifcoporum accuſatione non poſſe de cætero agere, niſi in civili & proprio duntaxat negotio.
- e Libello.** Libello famoſo utentes, & ipſum contra aliquem ſcribentes, qualiter puniendi ſunt.
- 1 Libellum diffamatorium ſcribens, aut aliter reus, tribus citationibus debet in jus evocari. Et per ſcripta nullius accuſatio debet ſuſcipi.
 - 2 Libelli famoſi ſcriptor, aut aliter criminofus, an admittatur in iudicio per procuratorem.
 - 3 Libellus accuſatorius ſi in Epifcopum detur, id eſt, ſi Epifcopus accuſetur, ejus cauſa à xii. Epifcopis audiatur.
 - 4 Libellum famoſum ſcribentes, aut aliorum crimina ſponte conſiſtentes, non debent ad accuſationem admitti. c. illi. Et ibi habetur quod nec qui parit, eſt amicus: nec qui verberat, eſt inimicus. c. non omnis.
 - 5 Libellum famoſum in alterum ſcribens, aut alteri crimen inferens, quæ pœnâ feriatur, ſi crimen illatum non probetur.
- f Infames.** Infames excommunicatos, & criminofos à ſacerdotum accuſatione jus repellit. Et ibi tractatur, qui dicantur infames. c. infames.
- 1 Infamis eſt quodammodo Epifcopus & reprehendendus, qui ſibi ſoli dicit aliquem crimen ſuum fuiſſe cōfeſſum, & ibi dicitur quod Epifcopis alios accuſantibus non creditur, niſi probent quod obijciunt.
 - 2 Infamem quodammodo dicimus, & reprehendendum qui ponit ſalcem in meſſem alienam. cap. i. Et ibi dicitur quod alicui alterius parochianum iudicare non licet. Et quot civitates unaquæque provincia habere debeat. c. ſirote. Et quod Epifcopus iudicio primatis, & non aliorum ſe ſubjicere debet.
 - 3 Infamia aut criminalis accuſatio ſi imponatur Epifcopo, id eſt, ſi Epifcopus criminaliter accuſetur, & Epifcopi comprovinciales de cauſa cognofcentes ſint in ſententia ferenda diſcordes, quid juris.
 - 4 Infamis eſt quodammodo, & reprehendendus iudex, qui vellet reum cogere ad probandum accuſatore in probationibus deficiente: quia negativa per rerum naturam eſt improbabilis. c. accuſator.
- g Vivens.** Vivens ſi adhuc ſit Epifcopus, alius ſibi ſuccedere non valet, nec in ejus locum ſubrogari: quod verum eſt, niſi eſſet depoſitus, vel de licentia Papæ renunciaverit, aut per ambitionem ſe ad aliam Eccleſiam tranſuſiſſet. Epifcopo autem ægrotanti, aut nimia ſenectute gravato dandus eſt coadjutor. Epifcopus Eccleſiam ſuam deſerere non debet. c. ſicut vir. nec etiam eſt à ſuis ſubditis relinquendus. cap. denique. Prælati duo in una Eccleſia eſſe non debent. c. in apibus. B. Auguſt. acceſſit, & non ſucceſſit Valerio Hipponenſi Epifcopo. c. non autem.
- 1 Vivens Epifcopus aut ſacerdos, qui pro ægritudine à miſſarum celebratione abſtinuit, an poſſit celebrare recuperata ſanitate. Et ibi habetur de morbo caduco laborantibus.

h Succellor. Succellor an poſſit eligi ab Epifcopo vivente: hoc eſt, an ſuccellorem ſibi poſſit Epifcopus eligere. Et ibi habetur quod locus regiminis eſt fugientibus offerendus. Et epifcopari poteſt, qui prodeſſe deſiderat. c. qui Epifcopatum.
 - 1 Succellor Epifcopi mortui non eſt eligendus numerum datione, aut amicorum patrocinio.
 - 2 Succellor Epifcopi an poſt electionem teneatur juramentum præſtare pro indemnitate eccleſiæ.
 - 3 Succellus ſeu proſper eventus denegatur clericis, qui ante ſententiam ſuſpenſionis vel depoſitionis à ſuo Epifcopo diſcedere præſumunt. In tales enim ferenda eſt ceniſura.
 - 4 Succellus non conſinget Epifcopo à ſede Apoſtolica vocato, ſi ad propria revertatur, niſi prius fuerit purgatus, & Apoſtolice literis munitus.

i Solve. Solve & ſolvi procura teipſum o præteris ordinare, nec tua ordinatio erit rata.

 - 1 Soluti ſunt clerici unius provincie à prælato alterius: adeo quod Archiepifcopus, Primas, vel Patriarcha clericos alterius provincie non poteſt ordinare.
 - 2 Solvere vel damnare ſubditos ſuffraganei non licet Archiepifcopo illo inconſulto. Solvit Papa ab aliis

ab aliis excommunicatis: & cuiuslibet ecclesie clericos potest ordinare. Est enim ordinarius ordinarius. c. cuncta per mundum.

Regendo. Regendo unamquamque parochiam, & res ipsius disponendo facit Episcopus quod debet. c. regenda. & c. noverint. Regendi sunt subditi per Episcopos visitantes, ut c. placuit.

Censuram. Censuram formidare debent, qui clericos ad iudices seculares trahunt. c. in olita. & c. placuit. Et ibi de conjuratoribus, & eorum punitione.

Testator. Testari seu testamenta facere cum de proprio liceat, an permittatur clericis proprium habere. Clericis causas agere non licet. c. duo sunt genera Christianorum.

Funus. Funera & exequias suas celebrare, & decimas solvere ubi debent illi, qui se de una dicecesi aut parochia ad aliam transferunt.

Fœnus. Fœnus sive usuram quodammodo committit, & peccat, qui ultra debitum exigit. c. quod debetur. Et ibi principaliter tractatur, an clerici possint sua repetere, & pro illis litigare.

sepultura aliquid possit exigi. Fœnum, id est, mortuorum animarum quatuor modis solvuntur. c. animarum. Funera, id est, corpora mortuorum deservenda non sunt. c. quam præposterum.

Fœneraria causa sive criminali, aut etiam civili an possint produci testes domestici. Et an clerici possint pro sua ecclesia restitui.

Fœnus seu usura committitur, si præter sortem aliquid exigitur.

Fœnera seu usuram an sint aptæ, ut inde fiant elemosynæ.

Fœneratores & usurarii veram poenitentiam agere non possunt, nisi restituant quæ rapuerunt.

Furiosos. Furiosos punire non deceat ex his quæ faciunt, cum sint mente alienati, & ibi habetur de Loth & aliis ebriosis.

Furiosus clericus quodammodo comparandi essent, si pro patrociniis impensis munera exigere vellet.

Furioso iudex comparari posset, qui ex mulieris confessione clericum condemnare vellet. Regulariter enim mulieres contra clericos testimonium ferre non possunt.

Furiosi quodammodo sunt Ecclesie ministri, qui diebus dominicis & feriatis causas tractare volunt.

Furioso similis dici posset iudex, qui neganti purgationem indiceret, nisi infamia laboraret.

Furores quodammodo plena res esset, si à ministris & subditis confessio cruciatibus extorqueretur. Iuramenta quædam sunt irritanda, quædam relaxanda. c. auctoritate. & c. alius. in quo c. habetur, quod solus Romanus Pontifex Regem Francie tanquam inutilem deposuit. Excommunicatis fidelitas servanda non est.

Furiosè procederet, si Diaconus vel Presbyter sine concilii examinatione deiceretur.

Furore quodam plenus censetur, qui carnis fragilitate ante ordinationem lapsus, & in iudicio confessus vel convictus, postea præsumit offerre, & in ordine suscepto ministrare: quod verum est de crimine depositionem inducente.

Monachus. Monachus an possit licite officia populis celebrare, & poenitentiam dare, & baptizare. Decimæ de consensu Episcopi sacerdotibus dari debent. c. revertimini.

Monachi an possint in suis capellis Presbyteros instituire.

Monachorum & ecclesiarum iura an per præscriptionem tolli possint.

Monachi an possint præscribere contra Ecclesias & prælatos seculares.

Monachi & prælati res ecclesie sua auctoritate repellere non valent.



6 Monachi, Epifcopi, & alii prælati ſi ſua auctoritate uſurpent quæ ad ſe pertinere putant, an cadant à cauſa.

7 Monachi & Abbates an poſſint retinere eccleſias, decimas, & jura patronatus de manibus laicorum ſibi conceſſa ſine Epifcopi conſenſu. Et ibi habetur quòd Epifcopus habet diſpoſitionem omnium eccleſiarum, quæ in ſua dioceſi conſtitutæ ſunt. c. omnes baſilicæ. Et etiam ibi plenè de jure patronatus. c. quicumque. c. filiis c. decernimus.

1 **Occidit.** Occidit ſeiſum ſpiritualiter, qui à voto reſilit.

2 Occidit quodammodo temporaliter ſeiſum, qui ſuum reſignat beneficium, ſed ſi in infirmitate reſignauit, an ſit ei reſtituendum poſtquam conualuerit. Et ibi habetur, quòd ante probationem triennii nullus in monaſterio debet ſuſcipi.

3 Occidit animam ſuam Monachus ad propria rediens, poſtquam ſe & ſua monaſterio tradidit.

4 Occidens vel percutiens clericos diabolo ſuadente eſt excommunicatus ipſo jure. c. ſi quis ſuadente diabolo, & ibi habetur, quòd eccleſiæ conceſſa non ſunt reuocanda: & qui talia auferit, ſacrilegium committit: & eccleſiæ immunitas non eſt uiolanda.

5 **Abbates.** Abbates aut Monachos factos Epifcopos jus obligat ad relinquendum quod ante habuerunt monaſterio: quod poſſit, eccleſiæ propriæ. c. ſtaturum.

2 Abbates ſunt à propriis fratribus eligendi, & non ab Epifcopis. Abbates expellere non eſt permiſſum Monachis: neq; commatres facere. Abbates & Monachos poſſunt Epifcopi viſitare, & conditiones exigere tempore dedicationis conſtitutas. Abbates & Monachi cum ſanctimonialibus habitare non debent, quia ſexuum commiſſio eſt periculofa. c. diſſimimus.

1 **Clauftra.** Clauſtra ſive religionem intrare uolentibus clericis non eſt à ſuo Epifcopo denegandus ingreſſus.

2 Clauſtrum ingredi clericis permittitur etiam Epifcopo inuito.

3 Clauſtrum unum petere altero derelicto an ſit permiſſum Monachis regularibus canonicis, ſine permiſſione Abbatum.

11 **Volentes.** Volentes & ſpontaneos monaſterium intrantes pueros, an cogant jura religionis proſitutum tenere. Voluntariè puellæ uirginitatis proſitutum ſuſcipientes, nuptias eligere non poſſunt.

2 Voluntate patris ſpreta, ſi filius religionem ingreditur, an à patre reuocari poſſit.

3 Voluntariè habitum religionis ſuſcipientes, illum deſerere non poſſunt: ſed qui coactus ingreditur, nullo modo obligatur.

4 Volentes religioſi ad archiũ monaſterium tranſire, non ſunt impediendi.

x **Commendat.** Commendatam unam Eccleſiam poteſt habere clericus in altera intitutus. Commendandi

ſunt clerici, qui in una & non in pluribus Eccleſiis uolunt conſcribi. Et ibi habetur, quòd duobus Epifcopatibus poteſt quandoque quis præfici. c. relatio.

2 Commendandi non ſunt clerici, qui ſine literis dimiſſoriis de una Eccleſia tranſeunt ad alteram. Matrimonium ſpirituale contrahitur inter curatum & Eccleſiam ſuam, quæ non debet eſſe ſcortum. c. ſicut.

3 Commendatio nulla, ſed potius vituperium eſt clericis, quæ ſæcularium negotiorum procuratores eſſe uolunt.

4 Commendandi ſunt clerici, qui veſtibus ſibi congruentibus utuntur, unguenta & fulgida veſtimenta fugientes.

5 Commendare non debemus clericum, qui à ſuo Epifcopo deſoſitus, Imperatorem aut iudicem ſæcularem adiit.

7 **Jurans.** Jurans uerum non peccat: ſed ſecus ſi pejerat, & per creaturas jurare non licet.

2 Jurans falſum quòd putat uerum, an ſit perjurus. Quot comites habeat juramentum: & quot ſunt genera mendacii.

3 Perjurum prælatum & criminofum ante ſententiam diſſimulatiuam derelinquere non licet.

4 Juramenta illicita an ſint ſeruanda.

5 Pejerare & contra juramentum ſuum venire qui cogit aliquem, licet perjurus non ſit, tamen mortaliter peccat. In qua ætate quis cogatur jurare. Et ibi ponitur forma juramenti fidelitatis. c. de forma.

2 **Pugnas.** Pugnas committere ſeu militare, an ſit peccatum.

1 Pugna ſive bellum quòd dicatur juſtum.

3 Pugna an debeat committi pro repellenda ſociorum injuria.

4 Pugnanon ſemper eſt exercenda contra malos. Mali enim ſunt quandoque à bonis tolerandi, & non abjiciendi. Quædam tamen mala ſunt repellenda & puniendæ, quædam toleranda. Mali ſunt medicinali ſeueritate ad bonum cogendi, ut Nabuchod. Et hæretici etiam inuiti ſunt ad ſalutem trahendi. Pugnis & bellis ſunt coercendi Eccleſiaſticæ religionis inimici.

5 Pugnas ſeu bella qui Deo auctore geſſerunt, præcepta non occidendi minimè tranſgreſſi ſunt. Et ibi an mali ſint occidendi. Habens gladii poteſtatem poteſt occidere, ſi hoc faciat amore juſtitie.

6 Pugna & coactio eſt exercenda in malos, ut teneant bonum jam ſuſceptum. Non autem ſunt ipſi mali ad bonum non ſuſceptum cogendi.

7 Pugna ſi juſta ſit, poſſunt hæretici & omnes hoſtes licitè ſuis rebus ſpoliari.

8 Pugna ſeu bellum an poſſit per clericos committi: & an poſſint clerici arma ſumere. Qui ſacramenta Dei tractant, iudicium ſanguinis agitare non debent.

a **Hæreſis.** Hæreſis queſlibet ab Eccleſia Romana deſtruitur. Hæreticus an poſſit

possit alium excommunicare, privare, vel sententia notare. Excommunicatus alium excommunicare non potest. Hæreticorum consortia, & eorum sacrificia sunt à catholicis fugienda.

2 Hæretici etiam post mortem sunt excommunicandi. Ecclesia viventes & non mortuos an ligare possit vel solvere.

3 Hæreticus si dominus est, aut alio crimine irretitus, an possit excommunicatio ferri in familiam suam pro delicto ipsius domini, & in filium pro peccato patris. Excommunicandi sunt, qui corrigi nolunt: & etiam illi qui duas uxores habent: testes falsi homicidæ, & multi alii. Hæreticorum tandem variae species ponuntur.

b **Violatas.** Violatas Romanorum Pontificum censuras, à nullo decet esse. Violantes sacros canones in spiritum sanctum blasphemant. Violanda non sunt, sed servanda sanctorum statuta, & eorum regulæ in synodo constituta.

2 Violari non debent privilegia Ecclesiarum: nec Archiepiscoporum. Violans civitates & occidentis suos præfules Episcopali dignitate privatur. c. ita nos.

c **Sortilegus.** Sortilegus quis sit: si ve dicantur sortilegi.

1 Sortilegum esse an sit peccatum: fortibus an sit credendum.

2 Sortes, si ve divinationes à quibus exordium sumptur.

3 Et de multiplici genere divinationis: & quomodo demones futura prænoscent.

4 Sortilegi, vel divinatores an sint excommunicandi, si cessare noluerint. Sortilegia, & magicam artem debent Episcopi eliminare. Sortilegiis, vel maleficiis nullo pacto debent sacerdotes operam dare, aliis abijciendi sunt.

5 Sortilegus, vel alius ab Episcopo excommunicatus, an per alium ipso inconsulto possit absolvi. Et an Presbyteri possint reconciliare poenitentes. Poenitentia morientibus non est deneganda, etiam à simplici sacerdote.

6 Sortilegis, & aliis morientibus non est poenitentia imponenda, sed bene innotescenda. In poenitentis imponendis multa sunt consideranda. Melius est sacerdotem poenitentiam imponentem esse nimis misericordem, quam nimis severum. Sortilegi sunt & excommunicati, qui dies, menses, & annos paganorum ritu observant.

d **Sponsis.** Sponsis Dei se Deo dedicantibus, & virginatatem voventibus, nuptias contrahere non licet. Sponsalia de præsentibus, si ve matrimonia per voventes solemniter contracta non tenent.

2 Sponsa unius, an possit à suo sponso recedere, & alii nubere. Sponsa sine consensu sponsi, & contra religiosam vestem suscipere non potest post copulam carnalem: secus ante. Sponsa si vera an fuerint inter Ioseph & Mariam. Sponsam alterius nullus rapiat, & ibi aliquid de rapto.

e **Infidis.** Infidis seu infidelibus conjugium contrahere licet: & inter eos dicitur esse matrimonium, licet non sit ratum. Infidelis uxor virum cogens ad malum, licite dimittitur. Infidelium ut Iudæorum convivia, & etiam conjugia sunt à Christianis vitanda.

2 Infidelium unus si convertatur ad fidem altero remanente in infidelitate, an possit ad fidem conversus, alii se copulare.

3 Infidelis qui ante baptismum unam uxorem habuit, & post baptismum aliam, bigamus est censendus: nec potest esse Episcopus. c. acutius ibidem.

f **Serviat.** Servire adstrictus, ut puta servus si contrahat cum libera, quæ per errorem eum putabat liberam, non est inter eos conjugium, quia error personæ & conditionis impediunt & dirimunt: secus autem est de errore fortunæ & qualitatis.

2 Servum scienter acceptum in maritum non potest mulier dimittere: secus si ignoranter. Servi possunt matrimonia contrahere.

g **Infans.** Infans proprius si teneatur à patre in sacro baptisate, licet per tale factum suæ uxori compater efficiatur, non propter hoc ab ipsa uxore separabitur, nisi ad servandam continentiam possit induci.

2 Infantes sponsalia contrahere nequeunt, quia in illa ætate consentire non possunt.

3 Infantes si ve filii spirituales vel adoptivi an possint naturalibus per matrimonium conjugii.

4 Infantes si ve filium aliquem non debet uxor simul cum viro suo in baptisate suscipere. c. si. quia esset eius commater. Et ibi dicitur, quod non potest quis ducere in uxorem relictam compatri suæ uxoris: nec etiam duas commatres.

5 Infantibus si conceditur nuptias contrahere, ipsorum & quorumcunque aliorum nuptiæ seu matrimonia non debent clam fieri, sed publice, & sic non debent esse clandestina. Tandem instruuntur iudices ad cuncta rimandum.

h **Mœcha.** Mœcha si ve adultera & ab aliquo per adulterium polluta an possit per eum duci in uxorem. Et ibi matrimonia secunda conceditur. c. quod si dormierit.

2 Mœcham sepe mulierem efficit coactio, & ideo nulla mulier est cogenda nubere, quia in matrimonio animus plena libertate potiri debet & gaudere. Non licet viro uxorem deserere, ut fecit Lotharius.

3 Mœchiæ notam an dicantur incurere filii & filia qui post sponsonem parentum cum aliis contrahunt, hoc est, an filii & filia post promissionem & sponsonem parentum suorum possint licite cum aliis contrahere.

i **Coit.** Coire solida (ut est meretrix) potest in uxorem duci, si de ejus correctione spes habetur. Coitus si ve fornicationis causa potest uxor dimitti.

2 Coitus si ve incontinentiæ causa ducta an sit

- conjux appellanda. Abortum procurantes an sint homicidæ.
- 3 Coitu sive copule conjugali apta puella si habet parem servum, & avum liberum, in matrimonio contrahendo sequatur de honestate arbitrium avi, & non patris, qui liberum non habet arbitrium, cum sit servus.
 - 4 Coitu ancillari & illicito non licet prolem quæ- rere: vivente enim uxore ex quacunque causa ne- que ex ancilla neque ex alia licet prolem procrea- re. Mæchizæ nomine omnis illicitus concubitus intelligitur. c. meretrices.
 - 5 Coire coacta & per violentiam accepta an per- dat pudicitiam & virginitatem. Carnis virgini- tas non servatur, si mens corrumpitur. Viro uxorem extra fornicationis causam derelinque- re non licet.
 - 6 Coiens vir cum alia & sic adulter, uxorem adul- teram dimittere non potest.
 - 7 Coitus seu fornicationis causa dimittere uxorem, ea vivente aliam ducere non potest. Coi- tus contra naturam & cum personis conjunctis est gravissimum peccatum.
 - 8 Coitum sive incontinentiam incurere non de- bet aliquis, ut aliqua ad fidem convertatur. Et sic non licet ducere uxorem infidelem sub ea con- ditione, ut convertatur & fidelis efficiatur.
 - 1 **Mente.** Mente seu voluntate mulier cupit ut fiat mater, & habeat liberos, tam- en ejus vir est frigidus & maleficiatus, an pro- pter hoc sit ab eo separanda.
 - 2 Mens & voluntas est mulieri post mortem viri cum illo contrahere, cum quo prius fornicata fuit, an possit. Viro uxorem dimittere propria auctoritate & sine judicio ecclesiæ non licet, ne- que eam occidere. c. admonere.
 - 3 Mentis seu cordis sola contritione absque oris confessione an possint peccata deleri, & utrum possimus Deo satisfacere. Illam questionem prolixè tractat Gratianus, ejus occasione inter- ferens tractatum de penitentia septem distin- ctiones continentem.
 - 4 Mentis scrupulo cessante, an possit maritus tem- pore orationis & penitentia uxori debitum reddere. Et ibi habetur, quod tempore quadra- gesimali nuptias celebrare non licet.
 - 5 Mens & voluntas est viro continentiam vovere. Non potest hoc facere sine consensu uxoris ta- cito vel expresse, nisi sit sponsa nondum cog- nita. Mulier viro debet subesse, cum vir sit caput mulieris. c. hæc imago.
 - 1 **Dubitans.** Dubitans uxor de morte ma- riti, & credens illum esse mor- tuum, si contrahat cum alio, an dicatur rea ad- ulterii.
 - 2 Dubitans mulier de morte mariti si cum alio contraxit, & postea maritus ejus rediit, an sit cogenda ad eum redire, & primum dimittere.
 - 1 **Gradibus.** Gradibus consanguinitatis nobis contingentes mulieres non possumus ducere in uxores. Quare constitu- tum fuit ne consanguineæ ducantur.
 - 2 Gradu consanguinitatis uxori contingentem non licet uxorem ducere.
 - 3 Gradus consanguinitatis & affinitatis secundum decreta usque ad septimam generationem ha- bent prohibitionem: hoc est, quod ratione con- sanguinitatis & affinitatis prohibetur est ma- trimonium usque ad septimum gradum.
 - 4 Gradus vi. consanguinitatis quare prohibitus est secundum canones.
 - 5 Gradus consanguinitatis quomodo computan- di sunt.
 - 6 Gradibus prohibitis conjuncti ad quorum ac- cusationem vel testificationem sunt separandi. Et ibi de juramento appellationis & reconcilia- tionis. Et de juramento eorum qui consanguini- tatem probant. c. de parentela.
 - 7 Gradu prohibito conjuncti si ad invicem carna- liter commisceantur, filii ex tali incestuoso coi- tu procreati non sunt filii appellandi.
 - 8 Gradus consanguinitatis & affinitatis quis dica- tur esse dispensabilis, id est, quo gradu possit di- spensari cum consanguineis & affinis.
 - 9 Gradu prohibito conjuncti (licet forte sententia pro matrimonio fuerit lata) possunt separari. Sententia enim pro matrimonio vel contra- ipsum lata potest retractari veritate comper- ta, quia talis sententia nullo cursu temporis tran- sit in rem judicatam. Et ibi dicitur sententiam et- iam Romani Pontificis in melius posse mutari, c. sententiam.
 - 10 Gradus affinitatis (sive ipsa affinitas) in super- stite non deletur. Item soboles exsecundis susce- pta nuptiis consanguineis prioris viri copulari non debet secundum decreta. sed hoc corrigi- tur per c. non debet. de consang. & affin.
 - 1 **Rapiente.** Rapiente virginem per vim ab aliquo raptus committi dicitur.
 - 2 Rapiens violenter puellam potest illam peracta penitentia in uxorem ducere. Et sic rapta ra- priori jure canonico nubere potest. c. deniq. & melius extra de rap. c. cum causa cum similibus.

